

اثر بخشی محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان حمیده ماحوزی^۱

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۱۰ صص ۲۴۸-۲۳۱ تاریخ پذیرش: ۹۸/۳/۲۵

چکیده

هدف پژوهش تبیین اثربخشی محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهر بوشهر بوده است. روش این پژوهش شبه تجربی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش آموزان ابتدایی شهر بوشهر تشکیل دادند. حجم نمونه این پژوهش شامل ۶۰ نفر از دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهر بوشهر بود که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. ابزار های جمع آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه های عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان بود که هر دو به صورت محقق ساخته تدوین شد و روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفت. داده ها با استفاده از روش تحلیل کوواریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته ها نشان داد بین نمره عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان گروه آزمایش و گواه تفاوت معنی داری وجود دارد. که بر اساس میانگین محاسبه شده هر دو متغیر مشخص شد عملکرد اجتماعی و میزان انطباق پذیری دانش آموزان گروه آزمایش بهتر از گروه گواه بوده است. به عبارت دیگر آموزش محتوای متون ادبی منتخب موجب افزایش عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان می شود.

کلید واژه ها: محتوای متون ادبی، چیستان ها، ضرب المثل ها، عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری، دانش آموزان دوره ابتدایی

مقدمه

پژوهش در زمینه‌ی رشد و تربیت کودک به شناخت شخصیت، رشد اجتماعی، رشد عاطفی و جامعه پذیری کودکان منجر می‌شود. علاوه بر این با توجه به مراحل رشد در دوره‌ی کودکی که در زمان‌های معین صورت می‌گیرد، باید توجه داشت که دوره‌ی عبور از هر مرحله در کودکان مختلف متفاوت است و بستگی به شرایط زیستی کودک دارد، بنابراین می‌توان گفت که نقش ادبیات کودک در بروز ویژگی‌های هر مرحله از رشد تأثیر زیادی دارد، زیرا ادبیات علاوه بر این که فرد را با میراث فرهنگی خویش آشنا می‌سازد، با کسب تجربه‌های جدید و آشنایی با دنیای ناشناخته‌ها و درک زیبایی‌ها، قوه‌ی تخیلش را پرورش می‌دهد (Astrynaty, 2010, p). تأثیر ادبیات بر کودکان در طولانی مدت بروز می‌کند. از آن جایی که شکل‌گیری شخصیت در دوران اولیه کودکی صورت می‌گیرد، آشنا نمودن آن‌ها با کتاب و بطور کلی آثار ادبی مطابق با مراحل رشد و زبان کودک در بر آوردن نیازهای او در دوران کودکی و ورود به دنیای بزرگ سالی کمک می‌نماید. برای این که کودکان خلاق و مبتکر بار آیند، بایستی آثاری که برای آن‌ها در نظر گرفته می‌شود در برگیرنده نیازهای آنان باشد و به تقویت نیروی تخیل آن‌ها کمک کند، در حین دریافت پیام‌های اخلاقی و تربیتی، می‌تواند اعتماد به نفس کودک را تقویت نموده تا این که در انجام کارها و عملی نمودن ایده‌ها موفق شوند (Hashemi, 2011, p22) ادبیات کودک تنها یک وسیله‌ی سرگرمی نیست بلکه در انتقال فرهنگ، آزادی اندیشه، ادراک صحیح از جامعه، پرورش خلاقیت کودکان، بالا بردن قدرت تشخیص آن‌ها، ارتباط صحیح آنان با اطرافیان و مسئولیت پذیری آنان تأثیر گذار است. بدین گونه که با گزینش و انتخاب صحیح مطالب، اعتماد به نفس آن‌ها تقویت و خود را آماده زندگی و روبرو شدن با مسائل کلان می‌بینند (Samii, 2012, p44). کودکان از دو طریق می‌توانند به این امر مهم دست یابند، استفاده به جا از ادبیات شفاهی یا فولکلور و دیگری آشنا نمودن کودکان با کتاب و مطالعه‌ی درست، مطابق سن و نیازهایشان می‌باشد (Soufizadeh, 2010, p52)

در بیان اهمیت و ضرورت مسئله می‌بایست عنوان نمود که ارزش ادبیات شفاهی و مکتوب در میان تمام ملل جایگاه خاص داشته و در بین مردم ایران نیز از گذشته تا کنون به این امر مهم توجه خاص صورت گرفته است. مطالب کتبی و شفاهی به بهترین وجه افق‌هایی را به روی کودکان گشوده است و راه و رسم بهتر زیستن و رفتارهای سالم داشتن و به تعبیری تربیت صحیح را در آنان به وجود آورده است. کارهای انجام شده در این زمینه، نشان دهنده تأثیر ارزش این آثار بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی است و با بررسی کتاب‌های کودکان و استقبال آنان از کتاب خوانی و توجه خانواده

ها به این امر نشانه ای بر صحت این ادعاست و با توجه به این موارد می توان با پژوهش های بیشتر در این زمینه و توجه به این مطالب در عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان آینده ای خوب برای آنان انتظار داشت (Hashemi,2010,p19).

از جمله اهداف مهم و اصلی این پژوهش اثربخشی محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی شهر بوشهر به منظور آشنا ساختن متولیان تربیتی با محتوای متون ادبی (چیستان ها و ضرب المثل ها) می باشد. همچنین محقق به دنبال بررسی فرضیه های زیر است:

- ۱- محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.
- ۲- چیستان ها بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.
- ۳- چیستان ها بر انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.
- ۴- ضرب المثل ها بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.
- ۵- ضرب المثل ها بر انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهشی

چیستان

چیستان جمله ای کوتاه است که مطلبی را با کنایه و استعاره به صورت غیر صریح که به صورت پرسشی بیان می شود. به این طریق طرف مقابل را به تفکر وا می دارد. گفته شده است که کلمه چیستان را اولین بار فردی به نام فیروز بکار برده است و در جایی دیگر آمده است که در زبان اوستایی نیز کلمه ی «چیستا» بکار برده شده است، علم ودانش معنا کرده اند. در زبان سانسکریت هم کلمه «چیستاس» به معنی عقل وشعور ودانایی آمده است. در متون پهلوی چیستان بکار برده شده است، در ادبیات کلاسیک دری نیز از کلمه «لغز» و «معما» استفاده شده است. با این تفاوت که اینگونه از چیستان منظوم بوده وگوینده آن معلوم است. میر جلال الدین کزازی در کتاب «زیبا شناسی سخن پارسی» واژه های چیستان و معما یا لغز را بکار برده است، می گوید معما یا لغز آن است که ویژگی های چیزی را پوشیده در سروده ای آورده و باز نمایند به گونه ای که آگاهی از آن چیز در گرو تیز هوشی و باریک بینی و خرده سنجی است. چیستان ها یکی از بخش های مهم فرهنگ مردم است که از نسل های گذشته به ما رسیده است. چیستان پاسخی است به روح جستجوگر و کنجکاو کودکان، هر چیستان نکته و پرسشی است که کشف آن لذت بخش و نشاط انگیز است. بیشتر چیستان ها در قالب شعر مطرح شده ونوعی سرگرمی به شمار می آید (Dad,2011,p63).

ضرب المثل ها

ایرانیان یکی از قدیمی ترین ملل جهانند که دارای تمدنی غنی بوده اند. در ۸۵۰۰ سال قبل کتاب اوستا نوشته شده، که نشان از مدنیت ایرانیان است. ادبیات هر کشور زنده ترین بخش پیکر آن جامعه است که ممکن کم رنگ شود ولی از بین نمی رود. ادبیات فولکلور این سرزمین و ادبیات محاوره ای ایرانیان با توجه به تنوع اقوام ایرانی تبار بسیار گسترده بوده و دارای ریشه ی مشخصی است ولی شروع بسیاری از ضرب المثل ها تا هنوز مشخص نشده است. ضرب المثل سخن کوتاهی است که در مورد نکته ی مهمی بیان شده و نشان دهنده ی افکار وایده های یک ملت است. مثل، حاصل ذوق و افکار یک ملت است و انسان ها قبل از آن که خط را اختراع کنند در زندگی روزمره ضرب المثل را بکار برده اند. کلمه ی متل، عربی است و فارسی آن مثل است که در صورت بیان آن به صورت غیر مودبانه متلک گفته می شود. امثال، جمع مثل در زبان عربی است که معنی همتا و مانند می دهد و به معنی برهان و پند نیز بکار رفته است. مثل ها برگرفته از اشعار، پندها و اندرزه های ادیبان و پیشوایان است که در مواقع خاص بیان شده است. هر چقدر تاریخ یک ملت کهن تر باشد، ضرب المثل های بیشتری در آن وجود دارد. بعضی ضرب المثل ها ریشه ی داستانی دارد و گاهی حاصل تجربه ی مردم است ولی گویندگان آن ها مشخص نیست، در همه ی زبان ها ضرب المثل وجود دارد، بعضی از مثل ها در زبان های مختلف مشترک هستند. مثل جزئی از ادبیات عامه است که به صورت شفاهی از نسل به نسل دیگر منتقل شده است. ضرب المثل از نظر فارابی عبارت است از، مفاهیمی که از لحاظ لفظ و معنی مورد قبول عوام و خواص است. عده ای نیز اعتقاد دارند که ضرب المثل ها نسبت به انواع سخن دارای امتیازات خاصی است که عبارت است از : ۱- کوتاه بودن مطلب ۲- مشخص بودن معنی. ۳-

بکار بردن تشبیه و کنایه. ۴- بلاغت و شیوایی (Jafari Nia, 2013, p56).

عباسف (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی اثربخشی محتوای ادبی بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان شهر آذربایجان پرداخت و نشان داد که محتوای ادبی بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان تاثیر مثبت و معناداری دارد. بین محتوای ادبی و عملکرد اجتماعی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد.

تاگو (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی اثربخشی ضرب المثلها بر انطباق پذیری و افزایش سطح تفکر دانش آموزان شهر هند پرداخت و نشان داد که ضرب المثلها بر انطباق پذیری دانش آموزان تاثیر دارد. ضرب المثلها بر افزایش سطح تفکر دانش آموزان تاثیر دارد. بین ضرب المثلها و انطباق پذیری و افزایش سطح تفکر دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد.

بشیرخان (۲۰۱۳) در تحقیقی به بررسی تاثیر آموزش چيستانها بر عملکرد اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان شهر پاکستان پرداخت و نشان داد که چيستانها بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان موثر است. چيستانها بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان موثر است.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش شبه تجربی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل استفاده شد. جامعه آماری پژوهش دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی شهر بوشهر بوده اند. برای این منظور ابتدا لیست مدارس ابتدایی تهیه گردید و با روش خوشه ای تصادفی از بین مدارس دو مدرسه به تصادف انتخاب شد و دو پایه پنجم آنها به صورت تصادفی به دو گروه ۳۰ نفری آزمایش و گواه تقسیم شدند.

یک گروه تحت آموزش چيستانها و ضرب المثلها و یک گروه بدون آموزش چيستانها و ضرب المثلها استفاده شد. و گروه گواه شرایط معمول آموزش و یادگیری را سپری کردند. قبل از اعمال مداخله های تجربی در مورد گروه های آزمایش و گواه پیش آزمونی از متغیرهای وابسته به عمل آمد. سپس آموزش چيستانها و ضرب المثلها به عنوان متغیر مستقل در گروه آزمایش اعمال شد تا تاثیر آنها بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری به عنوان متغیر وابسته مشخص شود. برای این منظور آموزش چيستانها و ضرب المثلها طی ۶ جلسه منظم به دانش آموزان گروه آزمایش آموزش داده شد و سپس در یک جلسه ۵۰ دقیقه ای پس آزمون ها از دو گروه آزمایش و کنترل به عمل آمد. در نهایت تفاوت بین نمره های پیش آزمون و پس آزمون هر گروه از نظر معنی دار بودن آماری مورد بررسی قرار گرفت.

ابزار های جمع آوری اطلاعات عبارت بودند از:

(۱) پرسشنامه عملکرد اجتماعی: جهت سنجش عملکرد اجتماعی دانش آموزان از پرسشنامه محقق ساخته مشتمل بر ۱۵ گویه استفاده شد. این پرسشنامه بر اساس مطالعه مبانی نظری و پیشینه های پژوهشی مرتبط تدوین شده است. مجموع نمرات هر دانش آموز در هر سوال بیانگر عملکرد اجتماعی آن می باشد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی استفاده گردید. بدین صورت که پرسشنامه در اختیار چند تن از استادان رشته علوم انسانی و تربیتی به ویژه اساتید محترم راهنما و مشاور قرار داده شد تا مشخص نمایند که گویه ها صرفاً موضوع مورد بررسی را می سنجد. پس از بررسی توسط اساتید متن اصلاحات لازم منظور و پرسشنامه منظور بررسی پایایی آماده گردید. سپس پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. بدین منظور پس از تهیه پرسشنامه و تعیین روایی

آن، ضریب پایایی پرسشنامه ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بررسی شد که ضریب پایایی کل پرسشنامه ۸۱/ بدست آمد.

۲) پرسشنامه انطباق پذیری: جهت سنجش انطباق پذیری دانش آموزان یک فرم پرسشنامه محقق ساخته مشتمل بر ۱۵ گویه استفاده شد. این پرسشنامه بر اساس مطالعه مبانی نظری و پیشینه های پژوهشی مرتبط تدوین شد. مجموع نمرات هر دانش آموز در هر سوال بیانگر انطباق پذیری آن می باشد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی استفاده گردید. بدین صورت که پرسشنامه در اختیار چند تن از استادان رشته علوم انسانی و تربیتی به ویژه اساتید محترم راهنما و مشاور قرار داده تا مشخص نمایند که گویه ها صرفاً موضوع مورد بررسی را می سنجد. پس از بررسی توسط اساتید متن اصلاحات لازم منظور و پرسشنامه منظور بررسی پایایی آماده گردید. سپس پایایی را با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. بدین منظور پس از تهیه پرسشنامه و تعیین روایی آن، پرسشنامه ها به تعداد ۱۵ نسخه تکثیر قرار گرفت. سپس داده های جمع آوری شده را کدگذاری نموده و با استفاده از نرم افزار کامپیوتری SPSS پایایی گویه ها را با استفاده از آزمون پایایی سنج آلفای کرونباخ بررسی شد که نتایج آن برای کل پرسشنامه ۸۳/ بدست آمد.

در تحلیل داده ها، ابتدا با استفاده از روش های آمار توصیفی مانند جداول یک بعدی توزیع فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد و نمودار ویژگی های فردی آزمودنی ها و همچنین متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری توصیف شدند. در سطح آمار استنباطی فرضیه های پژوهش با استفاده از تحلیل کوواریانس مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها

فرضیه اصلی: محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

جهت بررسی اثر مداخله آزمایشی، تحلیل کوواریانس چند متغیری (مانکوا) روی نمره های پس آزمون، با کنترل نمره پیش آزمون های متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان انجام گرفت.

جدول ۱ میانگین نمره و انحراف معیار عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری به تفکیک گروه آزمایش و گواه در مرحله پس از آزمون

گروه گواه		گروه آزمایش			متغیرها
انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد
۲/۰۹	۴۶/۴۳	۳۰	۳/۴۴	۵۳/۷۳	۳۰
۱/۳۸	۴۶/۴	۳۰	۳/۷۷	۴۹/۵	۳۰

بر اساس داده‌های جدول ۱ فوق می‌توان گفت که میانگین نمره متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی‌های گروه آزمایش در مرحله پس از آزمون بیشتر از گروه کنترل می‌باشد.

جدول ۲ خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری روی نمره‌های پس از آزمون متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری

اثر	آزمون	ارزش	مقدار F	درجه آزادی	درجه آزادی فرضیه خطا	سطح معنی داری	اندازه اثر
گروه	پیلایی - بارتلت	۰/۹۰۴	۱۶۵/۷۳	۳	۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۰۴
	لامبدای ویلکز	۰/۰۹۶	۱۶۵/۷۳	۳	۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۰۴
	اثر هتلینگ	۹/۳۸	۱۶۵/۷۳	۳	۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۰۴
	بزرگترین ریشه خطا	۹/۳۸	۱۶۵/۷۳	۳	۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۹۰۴

جدول ۲ بیانگر نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری روی نمره‌های پس از آزمون با کنترل نمره پیش از آزمون متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری می‌باشد. همانطور که در این جدول مشاهده می‌شود بین گروه‌های آزمایشی و گواه از لحاظ متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری تفاوت معنی داری در سطح ($p=0/0001$) وجود دارد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که آموزش محتوای متون ادبی منتخب موجب افزایش عملکرد اجتماعی و انطباق

پذیری می شود. بنابراین، فرضیه اصلی تحقیق مورد تایید قرار گرفت. برای بررسی تفاوت، تحلیل کوواریانس های یکراهه در متن مانکوا روی متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳ نتایج تحلیل کوواریانس یکراهه در متن مانکوا روی نمره های پس آزمون با کنترل نمره پیش آزمون متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری

منبع	مجموع	درجه	میانگین	مقدار	سطح	مجذور
شاخص ها	مجذورات	آزادی	مجذورات	F	معنی	اتا
					داری	
متغیرها						
گروه	۷۲۰/۱۸۹	۱	۷۲۰/۱۸۹	۹۳/۲۱	/۰۰۰۱	/۶۲۹
اجتماعی						
انطباق پذیری	۱۲۶/۹۰۹	۱	۱۲۶/۹۰۹	۱۷/۲۵	/۰۰۰۱	/۲۳۹

نتایج تحلیل کوواریانس های یکراهه در متن مانکوا مندرج در جدول ۳ نشان می دهد که در عملکرد اجتماعی ($F=۹۳/۲۱$ و $p=۰/۰۰۰۱$) و انطباق پذیری ($F=۱۷/۲۵$ و $p=۰/۰۰۰۱$) بین گروه آزمایش و گواه تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر آموزش محتوای متون ادبی منتخب موجب افزایش عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری می شود. میانگین نمره متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش در مرحله پس آزمون بیشتر از گروه کنترل می باشد که نشان از اثر مستقیم آموزش محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش نسبت به گروه گواه دارد.

فرضیه ۱: چیستان ها بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

جدول ۴ میانگین نمره پس آزمون عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	۵۳/۷۳	۳/۴۴
گروه گواه	۴۶/۴۳	۲/۱۶
کل	۵۰/۰۸	۴/۶۵

داده های جدول فوق نشان می دهد که میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش چیستان ها) در مرحله پس از آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. جهت بررسی اثر معنی دار آموزش چیستان ها بر عملکرد اجتماعی در دانش آموزان با کنترل نمره پیش آزمون. به عبارت دیگر مقایسه عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده می شود.

جدول ۵ مقایسه میزان عملکرد اجتماعی آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه با نمره پیش آزمون

منبع تغییرات	مجموع	درجه	میانگین	مقدار F	سطح	مجذور
	مجذورات	آزادی	مجذورات		معنی	اتا
					داری	
پیش آزمون	۱۰/۰۵	۱	۱۰/۰۵	۱/۲۲	۰/۲۷۴	۰/۰۲۱
گروه	۸۰۹/۰۵	۱	۸۰۹/۰۵	۹۸/۲۹	۰/۰۰۰۱	۰/۶۳۳
خطا	۴۶۹/۱۸	۵۷	۸/۲۳	-	-	-
کل	۱۵۱۷۷۹	۶۰	-	-	-	-

نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه مندرج در جدول فوق نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کوواریانس، F محاسبه شده برای عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها ی گروه آزمایش و گواه برابر با ۹۸/۲۹ در سطح ($P < ۰/۰۰۱$) معنادار است. میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش چیستان ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است. بنابراین می توان گفت که آموزش چیستان ها موجب افزایش عملکرد اجتماعی در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. میزان تاثیر آموزش چیستان ها بر عملکرد اجتماعی برابر با ۰/۶۳۳ است که نشان می دهد ۶۳/۳ درصد از واریانس عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها توسط آموزش چیستان ها توضیح داده می شود.

فرضیه ۲: چیستان ها بر انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

جدول ۶ میانگین نمره پس از آزمون انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	۴۹/۵	۳/۷۷
گروه گواه	۴۶/۴	۱/۷۹
کل	۴۷/۹۵	۳/۳۲

داده های جدول فوق نشان می دهد که میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش چیستان ها) در مرحله پس از آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. جهت بررسی اثر معنی دار آموزش چیستان ها بر انطباق پذیری در دانش آموزان با کنترل نمره پیش آزمون به عبارت دیگر مقایسه انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده می شود.

جدول ۷ مقایسه میزان انطباق پذیری آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه با کنترل نمره پیش آزمون

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری	مجذورات
پیش آزمون	۶۳/۶۲	۱	۶۳/۶۲	۸/۱۸	۰/۰۰۶	۰/۱۲۶
گروه	۱۹۶/۹۸	۱	۱۹۶/۹۸	۲۵/۳۴	۰/۰۰۰۱	۰/۳۰۸
خطا	۴۴۳/۰۷	۵۷	۷/۷۷	-	-	-
کل	۱۳۸۶/۰۳	۶۰	-	-	-	-

نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه مندرج در جدول فوق نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه برابر با ۲۵/۳۴ در سطح ($P < 0.001$) معنا دار است. میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش چیستان ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است بنابراین می توان گفت که آموزش چیستان ها موجب افزایش انطباق پذیری در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. میزان تاثیر آموزش چیستان ها بر انطباق پذیری برابر با ۰/۳۰۸ است که نشان می دهد ۳۰/۸ درصد از واریانس انطباق پذیری در آزمودنی ها توسط آموزش چیستان ها تبیین می شود.

فرضیه ۳: ضرب المثل ها بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

جدول ۸ میانگین نمره پس آزمون عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	۱۳/۸۵	۱/۴۲
گروه گواه	۱۰/۴۵	۱/۵۷
کل	۱۲/۱۵	۲/۲۷

داده های جدول فوق نشان می دهد که میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش ضرب المثل ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. جهت بررسی اثر معنی دار آموزش ضرب المثل ها بر عملکرد اجتماعی در دانش آموزان با کنترل نمره پیش آزمون به عبارت دیگر مقایسه عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده می شود.

جدول ۹ مقایسه میزان عملکرد اجتماعی آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه با کنترل نمره پیش آزمون

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری	مجذورات اتا
پیش آزمون	۲۱/۰۸	۱	۲۱/۰۸	۱۲/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۲۴۷
گروه	۱۲۰/۷۲	۱	۱۲۰/۷۲	۶۹/۳۴	۰/۰۰۰۱	۰/۶۵۲
خطا	۶۴/۴۱	۵۷	۱/۷۴	-	-	-
کل	۶۱۰۶	۶۰	-	-	-	-

نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه مندرج در جدول فوق نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کوواریانس، F محاسبه شده برای عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها ی گروه

آزمایش و گواه برابر با ۶۹/۳۴ در سطح ($P < /0.001$) معنادار است. میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش ضرب المثل ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است. بنابراین می توان گفت که آموزش ضرب المثل ها موجب افزایش عملکرد اجتماعی در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. میزان تاثیر آموزش ضرب المثل ها بر عملکرد اجتماعی برابر با ۰/۶۵۲ است که نشان می دهد ۶۵/۲ درصد از واریانس عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها توسط آموزش ضرب المثل ها توضیح داده می شود.

فرضیه ۴: ضرب المثل ها بر انطباق پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی موثر است.

جدول ۱۰ میانگین نمره پس آزمون انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه

گروه	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	۴۵/۲۴	۶/۰۱
گروه گواه	۴۰/۳۳	۸/۰۷
کل	۴۲/۷۸	۷/۴۶

داده های جدول فوق نشان می دهد که میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش ضرب المثل ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. جهت بررسی اثر معنی دار آموزش ضرب المثل ها بر انطباق پذیری در دانش آموزان با کنترل نمره پیش آزمون به عبارت دیگر مقایسه انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده می شود.

جدول ۱۱ مقایسه میزان انطباق پذیری آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه با کنترل نمره پیش آزمون

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری	مجذور اتا
پیش آزمون	۱۰/۰۹	۱	۱۰/۰۹	۱/۲۲	۰/۲۷۴	۰/۰۲۲
گروه	۸۱۹/۰۸	۱	۸۱۹/۰۸	۹۹/۴۱	۰/۰۰۰۱	۰/۶۲۰
خطا	۴۲۷/۱۸	۵۷	۸/۲۳	-	-	-
کل	۱۵۲۷۷۹	۶۰	-	-	-	-

نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه مندرج در جدول فوق نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای انطباق پذیری در آزمودنی ها ی گروه آزمایش و گواه برابر با ۹۹/۴۱ در سطح ($P < /0.001$) معنا دار است. میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش ضرب المثل ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است بنابراین می توان گفت که آموزش ضرب المثل ها موجب افزایش انطباق پذیری در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. میزان تاثیر آموزش ضرب المثل ها بر انطباق پذیری برابر با ۰/۶۲۰ است که نشان می دهد ۶۲ درصد از واریانس انطباق پذیری در آزمودنی ها توسط آموزش ضرب المثل ها تبیین می شود.

بحث و نتیجه گیری

بری تحلیل فرضیه اصلی از تحلیل کوواریانس چند متغیری (مانکوا) استفاده شد که نتایج نشان داد میانگین نمره متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش در مرحله پس آزمون بیشتر از گروه کنترل می باشد. بین گروه های آزمایشی و گواه از لحاظ متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری تفاوت معنی داری در سطح ($p = /0.001$) وجود دارد. لذا می توان گفت که آموزش محتوای متون ادبی منتخب موجب افزایش عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری می شود. بنابراین، فرضیه اصلی تحقیق مورد تایید قرار گرفت. نتایج تحلیل کوواریانس های یکراهه در متن مانکوا مندرج در جدول ۳ نشان می دهد که در عملکرد اجتماعی ($F=93/21$ و $p = /0.001$) و انطباق پذیری ($F=17/25$ و $p = /0.001$) بین گروه آزمایش و گواه تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر آموزش محتوای متون ادبی منتخب موجب افزایش عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری می

شود. میانگین نمره متغیرهای عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش در مرحله پس آزمون بیشتر از گروه کنترل می باشد که نشان از اثر مستقیم آموزش محتوای متون ادبی منتخب بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش نسبت به گروه گواه دارد.

برای پاسخگویی به فرضیه اول از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده شد که نتایج نشان داد که میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش چیستان ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای عملکرد اجتماعی در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه برابر با $۹۸/۲۹$ در سطح $(P < /۰۰۰۱)$ معنادار است. میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش چیستان ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است. بنابراین می توان گفت که آموزش چیستان ها موجب افزایش عملکرد اجتماعی در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است. میزان تاثیر آموزش چیستان ها بر عملکرد اجتماعی برابر با $۰/۶۳۳$ است که نشان می دهد $۶۳/۳$ درصد از واریانس عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها توسط آموزش چیستان ها توضیح داده می شود.

برای پاسخگویی به فرضیه دوم از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده شد که نتایج نشان داد که میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش چیستان ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. جهت بررسی اثر معنی دار آموزش چیستان ها بر انطباق پذیری در دانش آموزان با کنترل نمره پیش آزمون به عبارت دیگر مقایسه انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده می شود. نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه برابر با $۲۵/۳۵$ در سطح $(P < /۰۰۰۱)$ معنادار است. میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی ها گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش چیستانها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی ها گروه گواه است، بنابراین می توان گفت که آموزش چیستانها موجب افزایش انطباق پذیری در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است.

برای پاسخگویی به فرضیه سوم از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده شد که نتایج نشان داد که میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش (تحت آموزش ضرب

المثل ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی ها گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای عملکرد اجتماعی در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه برابر با $۶۹/۳۴$ در سطح $(P < /۰۰۰۱)$ معنادار است. میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی های گروه آزمایش $(P < /۰۰۰۱)$ معنادار است. میانگین نمره عملکرد اجتماعی در آزمودنی های گروه آزمایش $(P < /۰۰۰۱)$ معنادار است. بنابراین می توان گفت که آموزش ضرب المثل ها موجب افزایش عملکرد اجتماعی در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است.

برای پاسخگویی به فرضیه چهارم از تحلیل کوواریانس یکطرفه استفاده شد که نتایج نشان داد که میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش (تحت آموزش ضرب المثل ها) در مرحله پس آزمون بیشتر از آزمودنی های گروه گواه می باشد. نتایج تحلیل کوواریانس یکطرفه نشان می دهد که پس از کنترل اثر پیش آزمون بر اختلاف بین نمره انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه به روش تحلیل کواریانس، F محاسبه شده برای انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش و گواه برابر با $۹۹/۴۱$ در سطح $(P < /۰۰۰۱)$ معنا دار است. میانگین نمره انطباق پذیری در آزمودنی های گروه آزمایش (آزمودنی ها تحت آموزش ضرب المثل ها) بطور معنی داری بیشتر از آزمودنی های گروه گواه است بنابراین می توان گفت که آموزش ضرب المثل ها موجب افزایش انطباق پذیری در آزمودنی گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه شده است.

نتایج به دست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیق عباسف (۲۰۱۲) که نتیجه گرفت محتوای متون ادبی بر عملکرد اجتماعی دانش آموزان تاثیر دارد و همچنین با نتایج تحقیق تاکو (۲۰۱۲) که نشان داد ضرب المثل ها بر انطباق پذیری و سطح تفکر دانش آموزان تاثیر دارد و همچنین با نتایج تحقیق بشیرخان (۲۰۱۳) که مشخص کرد چیستان ها بر عملکرد تحصیلی و اجتماعی دانش آموزان تاثیر مثبت دارد، همسویی دارد.

از آنجایی که سال های اولیه کودکی دوره شکل گیری شخصیت کودکان است. تمام آموزش های شفاهی مثل چیستانها و ضرب المثل ها، همچنین آموزش های مبتنی بر متون مکتوب در دوره دبستان در رفتارها و عملکرد دانش آموزان در سال های بعدی زندگی تأثیرگذار است. روحیه توجه به خانواده و روابط خانوادگی و توجه خود، اجتماعی بودن، توجه به میهن و دوست داشتن وطن، توجه به دین و مذهب، عملکرد تحصیلی کودکان، توجه به علم ودانش و تحصیل که از سال های اول زندگی به کودکان آموزش داده شده در سال های بعد زندگی تأثیر داشته و کودکانی که کمتر آموزش دیده اند در برابر خیلی از مسائل بی تفاوت تر

هستند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که کودکان بایستی از سال های اول زندگی مورد توجه خاص والدین و جامعه قرار بگیرند، هم آموزش های غیر رسمی مثل چیستانها و ضرب المثل ها و ... و هم آموزش های رسمی در مدرسه و کتاب هایی که برای آنان نوشته می شود در تربیت آنان تأثیر گذار است. اگر مطالب صحیح انتخاب شود، همین کودکان می توانند در سال های جوانی و بزرگسالی، افرادی میهن دوست، خانواده دوست، وظیفه شناس و در نهایت شهروندانی مفید برای جامعه باشند. ایرانیان همواره برای ارتقای سطح اجتماعی کودکان خود از تجربه های پیشینیان و نیاکان خود استفاده نموده اند. از چیستانها و ضرب المثل ها دارای نکات آموزنده برای ارتقای سطح اجتماعی کودکان خود استفاده می کنند.

ضرب المثل ها افکار و پند و اندرزهای بزرگ را در جملات کوتاه و به یاد ماندنی بیان می کنند، بنابراین انسان ها می توانند با به خاطر سپردن و به کار بردن عملی نصایح موجود در ضرب المثل ها، راه خود را در زندگی عادی به طرف صلاح هموار کنند. ضرب المثل ها و اصطلاحات رایج در میان هر ملت یکی از عناصر مهم زبان و ادبیات آن مردم به شمار می رود. در کتاب کاوشی در امثال فارسی آمده است که ضرب المثل، جمله کوتاه به نظم یا به نثر گاهی دربردارنده پند و دستور اخلاقی و اجتماعی بزرگی است که با وجود کوتاهی لفظ و سادگی و روانی، شنونده را در افکار عمیق فرو می برد و آن جمله را از گوش به اعماق قلب خود می فرستد و انفعالات و هیجانی در نفس او به وجود می آورد.

چیستان ها و ضرب المثل ها که زمانی آموزه تعلیمی برای کودکان و موضوعی برای دوره های شبانه روستاییان، شب نشینی خانواده ها و محفل قهوه خانه ها در شب های بلند زمستان بودند، در حال حاضر موضوعی بیگانه به شمار می آیند و جای خود را به پیامک های تلفن همراه، موسیقی، عکس، فیلم یا گفت و گو های روزمره که از آن به «فرهنگ گلایه» یاد می شود، داده اند. به عبارتی چیستان ها و ضرب المثل را می توان «مقبول دیروز و مغفول امروز» دانست که کاربردهای خود را در خانواده و میهمانی ها و شب نشینی ها از دست داده است، به همین خاطر و با توجه به اثربخشی محتوای متون ادبی بر عملکرد اجتماعی و انطباق پذیری دانش آموزان با توجه به تایید فرضیه ها لازم است در تهیه و تدوین برنامه های درسی مورد توجه ویژه قرار گیرند.

References

- Astrynaty, D. (2010). Introduction to the Theory of popular culture. (Translated by Soraya Pak). Tehran: Gam.(in persian).
- Abbasof,A. (2012). Evaluate the effectiveness of literary content on social performance students in Azerbaijan. Journal of Religious Education .vol. 96.no4.
- Bshyrkhan, F. (2013). The effect of riddles training on social performance and academic performance of students in Pakistan . Journal of Education and Development using Information and Communication Technology, 3(1), 85-96 .
- Hashemi, S, A. (2011). What is prayer, public representation. Journal of Popular Culture, Number 16.
- Hashemi, S, A. (2010). Is accepted yesterday, neglected today, Tehran: Soroush.(in persian)
- Jafari Nia, M, R. (2013). culture Almsl-Ha beat. Qom: Nshrdansh Health, p. 192. .(in persian)
- Soufizadeh, A.(2010). The crux of the traits of the. Journal of the plant (scientific periodicals and General industry hydraulic culture of the people of Tajikistan), first, number one. Dushanbe, Tajikistan.
- Dad, S.(2011). Dictionary of Literary Terms. Tehran: Pearl publication.(in persian)
- Samii, Z. (2012). Review proverbs, lullabies, riddles and ballad city of Damghan, Thesis Ministry of Science, Research and Technology . Unpublished Thesis, Al-Zahra University .(in persian)
- Taco, H.,Kh. (2012). Evaluate the effectiveness of proverbs on compliance and increase students' thinking in India, Anatomy of Human Destructiveness, Ny:Henr Holt ,1992 ,p19

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی